

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΔΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΛΛΙΑΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ Π.Δ. 407/80
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΔΠΘ

ΠΛΑΝΟ ΔΙΑΛΕΞΗΣ

- ▶ Η ευρωπαϊκή ενοποίηση στη μεταπολεμική περίοδο
- ▶ Οι πρώτες προσπάθειες ενοποίησης της Ευρώπης (1945-1950)
- ▶ Η άνοδος και η πτώση του ομοσπονδιακού οράματος (1950-1955)
- ▶ Οι διευρύνσεις της ΕΕ ανά χρονική περίοδο
- ▶ Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ
- ▶ Η διαδικασία και οι λόγοι ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρώπη μετά τον πόλεμο

- Η ευρωπαϊκή ήπειρος μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο βρισκόταν στο μεγαλύτερο μέρος της σε διάλυση, ενώ τα προπολεμικά πολιτικά συστήματα είχαν απαξιωθεί πλήρως.

Μάλιστα, οι αντιθέσεις και οι εμφύλιες συρράξεις είχαν αυξηθεί δραματικά.

- Διαχωρισμός της Ευρωπαϊκής ηπείρου ανάμεσα σε δύο αντιτιθέμενα στρατόπεδα:
 - ▶ Δυτική Ευρώπη (δυτικό στρατόπεδο, μαζί με τις ΗΠΑ και τον Καναδά),
 - ▶ Ανατολική Ευρώπη («σιδηρούν παραπέτασμα», όπως το είχε ονομάσει ο Ουίντσον Τσόρτσιλ το 1946, με κυρίαρχη τη Σοβιετική Ένωση).

Η Ευρώπη μετά τον πόλεμο

- Η Γερμανία είχε χωριστεί στην αρχή σε τέσσερις ζώνες κατοχής.
- Το 1949 οι τρεις δυτικές ζώνες συνενώθηκαν και αποτέλεσαν τη Δυτική Γερμανία (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας), ενώ στη σοβιετική ζώνη το ίδιο έτος δημιουργήθηκε στη θέση της η Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας. Ο διαμελισμός της Γερμανίας εξέφραζε περισσότερο απ' οτιδήποτε άλλο το διαχωρισμό της Ευρώπης σε δύο αντίπαλα στρατόπεδα και αποτελούσε το σπουδαιότερο πεδίο αντιπαράθεσης του Ψυχρού Πολέμου.

Η Ευρώπη μετά τον πόλεμο

5

Οι πρώτες προσπάθειες ενοποίησης της Ευρώπης (1945-1950)

- ▶ Αρχικά, η Ευρώπη δεν χαρακτηρίζεται από ομοιογένεια και υπάρχουν διαφορές φυλετικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές.
- ▶ Η ιδέα της Ευρωπαϊκής ενοποίησης δεν είναι ένα ζήτημα του 20^{ου} αιώνα, αλλά αποτελεί θέμα σκέψης από τον 14^ο αιώνα.
- ▶ Τα έντονα αισθήματα ανταγωνισμού και αντιπαλότητας κυριάρχησαν κατά το παρελθόν, μεταθέτοντας για αργότερα οποιαδήποτε σκέψη ενοποίησης.
- ▶ Η αναγκαιότητα για μια νέα εκκίνηση και αναδιοργάνωση της Ευρώπης, καθώς και για συνεργασία τα πέντε πρώτα χρόνια μετά τη λήξη του πολέμου οφειλόταν τόσο σε ενδογενείς όσο και σε εξωγενείς παράγοντες.

Οι πρώτες προσπάθειες ενοποίησης της Ευρώπης (1945-1950)

Ενδογενείς παράγοντες:

- I. Η απαξίωση του εθνικισμού και του έθνους-κράτους
- II. Η άνοδος των διεθνικών πολιτικών δυνάμεων: Χριστιανοδημοκρατικά και σοσιαλδημοκρατικά κόμματα και ο αποκλεισμός των κομμουνιστών
- III. Ο ρόλος των πολιτικών ηγετών
- IV. Η αναμόρφωση της οικονομίας και της κοινωνίας μέσω εφαρμογής κενσιανών προσεγγίσεων
- V. Οι προσπάθειες επίλυσης του γερμανικού προβλήματος

- I. Η απαξίωση του εθνικισμού και του έθνους - κράτους:
 - ▶ Κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου υπήρχε ραγδαία άνοδος του φασισμού και του ναζισμού.
 - ▶ Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος έδειξε ότι το έθνος - κράτος αποτέλεσε τη γενεσιουργό αιτία των συγκρούσεων.
 - ▶ Η πλειονότητα των πολιτών συνειδητοποίησε ότι έπρεπε να δοθεί προτεραιότητα στο άτομο απέναντι στο κράτος.
 - ▶ Η κυρίαρχη θέση του κράτους κλονίστηκε, αφού δημιουργούσε αντιθέσεις και συγκρούσεις, ενώ δεν οδηγούσε και στην ευημερία των πολιτών.

II. Η άνοδος των διεθνικών πολιτικών δυνάμεων:

- ❖ Η Χριστιανική Δημοκρατία αποτέλεσε την κύρια σταθεροποιητική πολιτική δύναμη.
- ❖ Αποτέλεσε τον κύριο φορέα εθνικής αναγέννησης, τόσο στην Ιταλία και τη Δυτική Γερμανία όσο και στη Γαλλία.
- ❖ Τα κόμματα αυτά απέρριπταν τον εθνικισμό, αλλά αποδέχονταν την κρατική παρέμβαση με στόχο την κοινωνική και οικονομική ευημερία των πολιτών.
- ❖ Και τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα ήταν κατακλυσμένα από διεθνικές ιδέες που υιοθετούσαν την προοπτική της ενωμένης Ευρώπης.

III. Ο ρόλος των πολιτικών ηγετών:

- Αναμφισβήτητα, υπάρχουν στην Ευρωπαϊκή ιστορία πλήθος σημαντικών προσωπικοτήτων που ήταν οπαδοί της ευρωπαϊκής ιδέας.
- Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο καγκελάριος Αντενάουερ, όπου θεωρούσε ότι η ισχυροποίηση της Γερμανίας θα επιτευχθεί όχι από την ενοποίηση της αλλά από την ένταξή της στους ευρώ-ατλαντικούς θεσμούς.
- Υπέρμαχος ήταν και ο ιταλός Πρωθυπουργός Αλτσίνε ντε Γκάσπερι
- Ο Ρόμπερ Σούμαν (Γάλλος υπ. Εξωτερικών), οραματιστής και πραγματιστής της πρότασης που κατέληξε στη σύσταση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)

Ενδογενείς παράγοντες

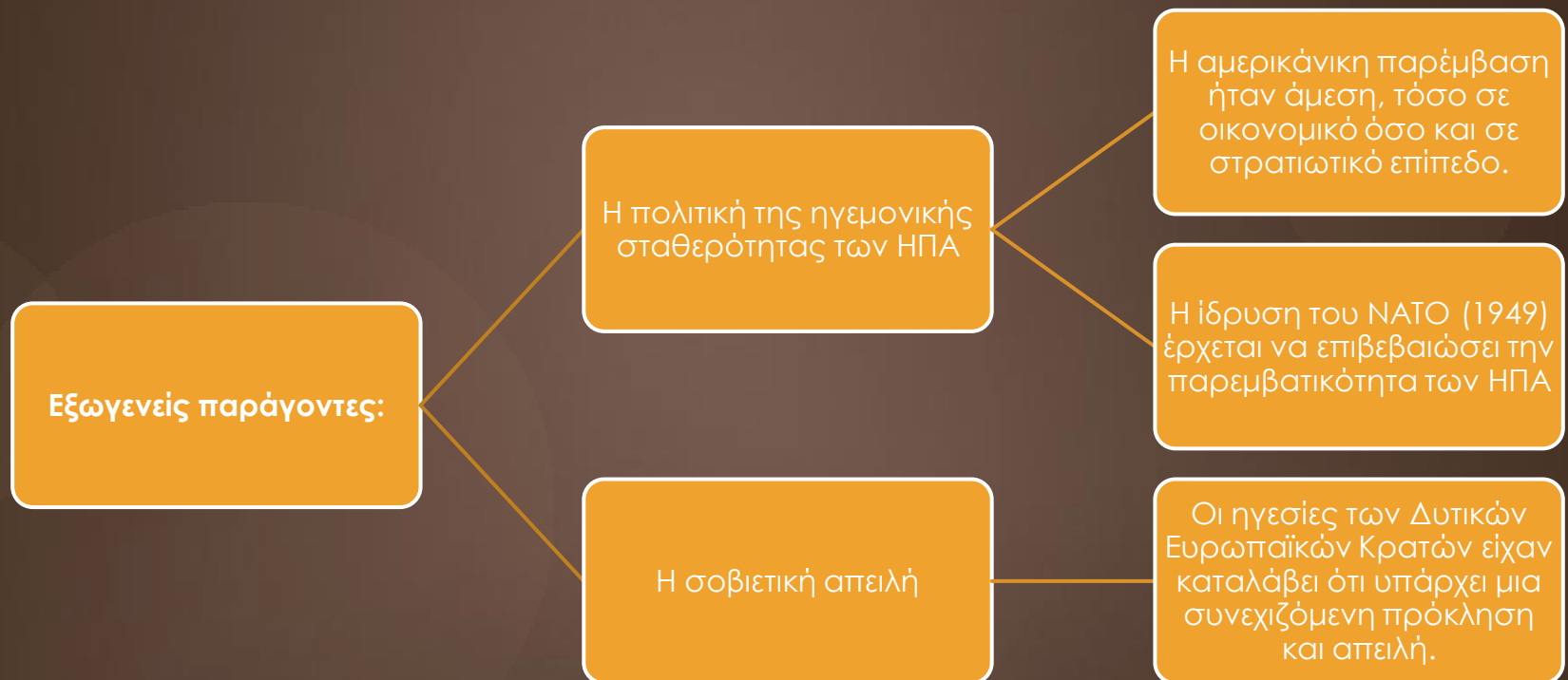
- iv. Η αναμόρφωση της οικονομίας και της κοινωνίας μέσω εφαρμογής κεϋνσιανών προσεγγίσεων:
- Η παρέμβαση του κράτους στην οικονομική ζωή βοήθησε στην ταχύτερη ανάπτυξη.
 - Ο φόβος για αυξημένο πληθωρισμό και υψηλή ανεργία ήταν ορατός και για αυτό οι κυβερνήσεις ήταν ιδιαίτερες επιφυλακτικές.
 - Πολλές χώρες προχώρησαν σε κρατικοποιήσεις και εθνικοποίηση των βιομηχανιών τους.
 - Μέσω του σχεδίου Μάρσαλ, οι δυτικές χώρες βρήκαν την ευκαιρία να εκσυγχρονίσουν τις οικονομίες τους.
 - Ανάπτυξη ενός κοινωνικού κράτους πρόνοιας.

v. Η επίλυση του γερμανικού προβλήματος:

- Το κυριότερο πρόβλημα με τη λήξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, ήταν το μέλλον της ηττημένης Γερμανίας.
- Η οικονομία της Γερμανίας ήταν πολύ σημαντική και η ένταξή της σε έναν από τους δύο συνασπισμούς θα έδινε στρατηγικό πλεονέκτημα.
- Αυτή η λογική οδήγησε και στη διαίρεση της Γερμανίας (1948-1949).

Οι πρώτες προσπάθειες ενοποίησης της Ευρώπης (1945-1950)

13

Οι πρώτες προσπάθειες ενοποίησης της Ευρώπης (1945-1950)

- ▶ Οι πρωτοβουλίες συνεργασίας και ενοποίησης
 - ▶ Από τον σχηματισμό διμερών παραδοσιακών συμμαχιών στις πολυμερείς συμμαχίες (Συνθήκη Δουνκέρκης μεταξύ Γαλλίας και Βρετανίας το 1947)
 - ▶ Από ριζοσπαστικές προτάσεις ενοποίησης σε διακυβερνητικούς συμβιβασμούς (BENELUX, Ευρωπαϊκή Κίνηση κ.α.)
 - ▶ Από το φάντασμα ενός νέου απομονωτισμού των ΗΠΑ στην ενεργό ανάμειξη της άμυνας της Δυτικής Ευρώπης: Από το Δόγμα Τρούμαν στο Σχέδιο Μάρσαλ

Το σχέδιο Μάρσαλ

15

- ▶ Το 1947 ο Υπ. Εξωτερικών των ΗΠΑ, Τζορτζ Μάρσαλ, παρουσίασε ένα σχέδιο βοήθειας προς την Ευρώπη για ταχύτερη ανάπτυξη.
- ▶ Έγινε αποδεκτό από 16 χώρες, με το ποσό να φθάνει τα 15 δισ. δολάρια.
- ▶ Το σχέδιο βοήθησε στην ανασυγκρότηση των κρατών, έδωσε ώθηση στις εμπορικές σχέσεις, περιορίστηκε η επέκταση της σοβιετικής επιρροής, η Σοβιετική ένωση κατάλαβε ότι έχει αντίπαλο, τόνωσε τη ψυχολογία των πολιτών και τέλος έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στη διαπραγμάτευση τόσο με τις ΗΠΑ όσο και μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών.

Το σχέδιο Μάρσαλ

- ▶ Προϋπόθεση για την υλοποίηση του σχεδίου ήταν η ίδρυση ενός οργανισμού οικονομικής συνεργασίας των χωρών που θα αποδέχονταν τη βοήθεια.
- ▶ Ο οργανισμός αυτός θα αναλάμβανε την κατανομή των πόρων και την διαχείριση του προγράμματος.
- ▶ Τον Απρίλιο του 1948 δημιουργήθηκε ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕΟΣ), το Νοέμβριο του 1950 η Ευρωπαϊκή Ένωση Πληρωμών (ΕΕΠ) και η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (ΤΔΔ).

Η άνοδος και η πτώση του ομοσπονδιακού οράματος (1950-1955)

17

- ▶ Παρά της προσπάθειας η ευρωπαϊκή ενοποίηση δεν είχε λάβει μια ομοσπονδιακή κατεύθυνση.
- ▶ Το Σχέδιο Σουμάν
 - ▶ 8 Μαΐου 1950, με ιθύνοντα νου τον Ζαν Μονέ
 - ▶ Πρότεινε την ενιαία διαχείριση των ευρωπαϊκών αποθεμάτων άνθρακα και χάλυβα από έναν υπερεθνικό οργανισμό.

Η άνοδος και η πτώση του ομοσπονδιακού οράματος (1950-1955)

- ▶ Στόχοι Σχεδίου Σουμάν
 - ▶ Η ιδέα αφορούσε, κυρίως, τη γαλλο-γερμανική ένωση μέσω ενός κοινού σχεδίου, εκ του οποίου ο άνθρακας και ο χάλυβας θα αλληλοσυμπλήρωναν τις οικονομίες των δύο αυτών χωρών
 - ▶ Προωθούσε με τον αποτελεσματικότερο και δυναμικότερο τρόπο τις ιδέες για την περαιτέρω ανάπτυξη του κινήματος για ενοποίηση διαμέσου υπερεθνικών, λειτουργικών πρωτοβουλιών
 - ▶ Προσπάθεια να τεθεί τέλος στη μακρόχρονη γαλλο-γερμανική αντιπαλότητα και οι δύο χώρες να προσεγγίσουν η μία την άλλη, ώστε να διασφαλιστεί η δημιουργία ειρηνικών συνθηκών μεταξύ τους

Η άνοδος και η πτώση του ομοσπονδιακού οράματος (1950-1955)

- ▶ Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)
 - ▶ Αύγουστος 1952
 - ▶ Μέλη: Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία και χώρες της BENELUX (Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο)
 - ▶ Τέσσερα κύρια όργανα: Ανώτατη Αρχή, Συμβούλιο Υπουργών, Κοινή Συνέλευση, Δικαστήριο

Η άνοδος και η πτώση του ομοσπονδιακού οράματος (1950-1955)

- ▶ Σχέδιο Πλεβέν
 - ▶ 24 Οκτωβρίου 1950
 - ▶ Πρόταση ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας (ΕΑΚ)
 - ▶ Προνοούσε να εντάξει μικρές εθνικές στρατιωτικές μονάδες (συντάγματα) σε ευρύτερες πολυεθνικές, οι οποίες θα αποτελούσαν έναν κοινό ευρωπαϊκό στρατό με ένα κοινό ευρωπαϊκό Γενικό Επιτελείο

Η άνοδος και η πτώση του ομοσπονδιακού οράματος (1950-1955)

- ▶ Ευρωπαϊκή Πολιτική Κοινότητα (ΕΠΚ)
 - ▶ Έναρξη συζητήσεων Σεπτέμβριος 1952
 - ▶ Δύο Βουλές: Συνέλευση των Λαών και Γερουσία

Η άνοδος και η πτώση του ομοσπονδιακού οράματος (1950-1955)

- ▶ Συνθήκη για την ΕΑΚ
 - ▶ Μάιος 1952
 - ▶ Προέβλεπε την ενσωμάτωση εθνικών μονάδων σε επίπεδο σώματος στρατού και Συμβούλιο Υπουργών που θα χάρασσε την πολιτική της Κοινότητας

Η άνοδος και η πτώση του ομοσπονδιακού οράματος (1950-1955)

- ▶ Διάσκεψης της Μεσσήνης
 - ▶ Ιούνιος 1955
 - ▶ Σχέδιο δημιουργίας μιας Κοινής Αγοράς για όλα τα εμπορεύματα, συμπεριλαμβανομένων και των αγροτικών.
 - ▶ Η Γερμανία είχε επιφυλάξεις όσο και η Γαλλία.
 - ▶ Η πρόταση αποσύρθηκε αλλά σαν γενικό απόσταγμα θα λέγαμε ότι είχε θετικό αντίκτυπο αφού οδήγησε στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Από την ΕΚΑΧ στην ΕΟΚ

- ▶ Η επιτυχία της ΕΚΑΧ αποτέλεσε κίνητρο για περαιτέρω ολοκλήρωση
- ▶ Στις αρχές της δεκαετίας του 1950, πολλοί αναλυτές υποστήριζαν την αναγκαιότητα στενότερης συνεργασίας της Δυτικής Ευρώπης στον τομέα της άμυνας.
- ▶ Το πρόβλημα στο εγχείρημα αυτό ήταν η ενσωμάτωση της Δυτικής Γερμανίας, που δεν ήταν μέλος του ΝΑΤΟ, στη Δυτική Συμμαχία.
- ▶ Επίσης, ορισμένες χώρες και ιδίως η Γαλλία δεν ήταν έτοιμες να δεχτούν τον επανεξοπλισμό της Γερμανίας.

Από την ΕΚΑΧ στην ΕΟΚ

- ▶ Τον Μάιο του 1954 η Γαλλική Εθνοσυνέλευση απέρριψε την ΕΑΚ.
- ▶ Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αναβίωση και επέκταση του Συμφώνου των Βρυξελλών «περί συνεργασίας σε οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά θέματα και περί συλλογικής άμυνας», το οποίο είχε υπογραφεί το 1948 από τις χώρες της Μπενελούξ, τη Γαλλία και το Ην. Βασίλειο.
- ▶ Το 1954, προσχώρησαν και η Δυτική Γερμανία και η Ιταλία, και οι επτά χώρες συμφώνησαν ότι οι νέες ρυθμίσεις έπρεπε να ενσωματωθούν σε μια Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ).
- ▶ Η ΔΕΕ τέθηκε σε ισχύ το Μάιο του 1955, και έδινε τη δυνατότητα στη Δυτική Γερμανία να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ.

Από την ΕΚΑΧ στην ΕΟΚ

- ▶ Η αποτυχία της ΕΑΚ, ιδίως σε αντιδιαστολή προς την επιτυχία της ΔΕΕ, κατέστησε σαφές τις δυσκολίες του εγχειρήματος για προώθηση της ολοκλήρωσης.
- ▶ Η οικονομική ολοκλήρωση ήταν το ζητούμενο για να στεφθούν με επιτυχία αυτές οι πρωτοβουλίες.
- ▶ Υπό το πρίσμα αυτό, οι Υπουργοί εξωτερικών των έξι μελών της ΕΚΑΧ συναντήθηκαν στη Μεσίνα της Σικελίας τον Ιούνιο του 1955 για να συζητήσουν για την περαιτέρω οικονομική ολοκλήρωση.
- ▶ Μετά από διαπραγματεύσεις, το 1957 υπογράφηκαν δύο Συνθήκες της Ρώμης: 1) ίδρυσε την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και η άλλη την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ).

Οι διευρύνσεις της ΕΟΚ

- ▶ Η επιτυχημένη λειτουργία των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στη δεκαετία του 1950 (ΕΟΚ, ΕΚΑΧ, ΕΚΑΕ) έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της διεύρυνσης του ευρωπαϊκού ενοποιητικού εγχειρήματος με την προσθήκη και άλλων χωρών πέραν των έξι ιδρυτικών μελών
- ▶ Η Συνθήκη της Ρώμης προέβλεπε πως όποια ευρωπαϊκή χώρα το επιθυμούσε μπορούσε να αιτηθεί να γίνει μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Γιατί η ΕΕ ήταν πρόθυμη να διευρυνθεί;

- ▶ Η διεύρυνση πραγματοποιήθηκε σε γύρους, όταν τα κράτη εκπλήρωναν τις προϋποθέσεις και υπέβαλαν αίτηση.
- ▶ Φυσικά υπήρχαν διαφορές στη φύση και στη φάση των εθνικών οικονομιών.
- ▶ Ρόλο διαδραμάτισαν και οι διαφορετικές αντιλήψεις των πολιτικών κάθε χώρας.
- ▶ Βέβαια οι ανησυχίες για την είσοδο νέων μελών διατυπώθηκαν σε κάθε κύκλο διεύρυνσης.

Η διαδικασία που ακολουθείται για να ενταχθεί μια χώρα στην ΕΕ

- ▶ Υποβολή αίτησης ένταξης στο Συμβούλιο
- ▶ Αξιολόγηση της αίτησης από την Επιτροπή
- ▶ Θετική γνωμοδότηση της Επιτροπής και ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου
- ▶ Status της υποψήφιας χώρας
- ▶ Διαπραγματεύσεις που ξεκινούν με τη διαδικασία που ονομάζεται «λεπτομερής εξέταση»
- ▶ Εκθέσεις Παρακολούθησης
- ▶ Σχέδιο της Συνθήκης Προσχώρησης
- ▶ Υπογραφή της Συνθήκης Προσχώρησης και επικύρωσή της στο εσωτερικό της υποψήφιας χώρας

Η διαδικασία που ακολουθείται για να ενταχθεί μια χώρα στην ΕΕ

- ▶ Προϋποθέσεις ένταξης:
- ▶ Κριτήρια της Κοπεγχάγης: 1) σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα δικαιώματα του ανθρώπου και τον σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων, 2) λειτουργούσα οικονομία της αγοράς και ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο πλαίσιο της ΕΕ, 3) ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας να εφαρμόζονται αποτελεσματικά οι κανόνες, τα πρότυπα και οι πολιτικές που συνθέτουν το σύνολο της νομοθεσίας της ΕΕ (το «κεκτημένο»), και προσήλωση στους στόχους της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης.
- ▶ Πολιτικά κριτήρια (π.χ. η συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο)
- ▶ Πρόοδος τόσο σχετικά με την εκπλήρωση των οικονομικών κριτηρίων όσο και των υποχρεώσεων που απαιτεί η ιδιότητα του μέλους

Η διαδικασία που ακολουθείται για να ενταχθεί μια χώρα στην ΕΕ

- ▶ Διαδικασία διαπραγματεύσεων
 - ▶ «Λεπτομερής εξέταση»
 - ▶ Υποβολή μιας θέσης διαπραγμάτευσης από την υποψήφια χώρα
 - ▶ Υποβολή στο Συμβούλιο ενός σχεδίου κοινής θέσης από την Επιτροπή
 - ▶ Υιοθέτηση από το Συμβούλιο μιας κοινής θέσης που επιτρέπει το άνοιγμα των κεφαλαίων
 - ▶ «Εκθέσεις παρακολούθησης»

Για ποιούς λόγους επιθυμεί μια χώρα να γίνει μέλος της ΕΕ

32

- ▶ Οφέλη οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης
 - ▶ Άμεσα κέρδη (π.χ. κατάργηση των φραγμών στο εσωτερικό εμπόριο)
 - ▶ Μακροπρόθεσμα κέρδη (π.χ. αλλαγές στις μορφές της εγχώριας παραγωγής)

Για ποιούς λόγους επιθυμεί μια χώρα να γίνει μέλος της ΕΕ

- ▶ Άμεσα αποτελέσματα
 - ▶ Δημιουργία μιας ευρύτερης αγοράς
 - ▶ Πραγματοποίηση μεγαλύτερης εξειδίκευσης
 - ▶ Εντατικοποίηση του ανταγωνισμού
 - ▶ Αύξηση της διαπραγματευτικής ισχύος της οικονομικής ολοκλήρωσης στο διεθνές πεδίο
 - ▶ Πολιτική ισχύς στο παγκόσμιο περιβάλλον
 - ▶ Οικονομική ασφάλεια
 - ▶ Πολιτική ταυτότητα

Για ποιούς λόγους επιθυμεί μια χώρα να γίνει μέλος της ΕΕ

- ▶ Μακροπρόθεσμα αποτελέσματα
 - ▶ Αυξημένη εμπορική βεβαιότητα
 - ▶ Μεγέθυνση των ροών των άμεσων ξένων επενδύσεων
 - ▶ Αποτελέσματα για την ανάπτυξη των επιμέρους περιφερειών

Η διεύρυνση του 1973: Ηνωμένο Βασίλειο, Δανία, Ιρλανδία

► Βρετανία

- Είχε επιλέξει να μην ενταχθεί από την αρχή στο ευρωπαϊκό εγχείρημα διότι:
 - Έδινε μεγαλύτερη βαρύτητα στις σχέσεις με τις πρώην αποικίες της, τη Βρετανική Κοινοπολιτεία, καθώς και με τις ΗΠΑ
 - Φοβόταν πως θα περιοριζόταν η εθνική της κυριαρχία
 - Η δυναμικότητά της στον άνθρακα και τον χάλυβα ήταν κατά πολύ υπέρτερη των άλλων χωρών
 - Η συμμετοχή στην ΕΚΑΕ σηματοδοτούσε την ανταλλαγή απόρρητων πληροφοριών με χώρες με λιγότερο αναπτυγμένη πυρηνική ισχύ

Η διεύρυνση του 1973: Ηνωμένο Βασίλειο, Δανία, Ιρλανδία

- ▶ Βρετανία
 - ▶ Οι λόγοι που την οδήγησαν σε αλλαγή στάσης ήταν:
 - ▶ Το γεγονός ότι εμφάνιζε μια πορεία οικονομικού προσανατολισμού προς τις χώρες της Κοινότητας
 - ▶ Η Κοινοπολιτεία δεν παρουσίαζε την οικονομική δυναμική της ΕΟΚ
 - ▶ Η σχέση με τις ΗΠΑ αποδυναμώθηκε

Η διεύρυνση του 1973: Ηνωμένο Βασίλειο, Δανία, Ιρλανδία

- ▶ Δανία, Ιρλανδία
 - ▶ Δεν έδειξαν αρχικά ενδιαφέρον να συμμετάσχουν στο εγχείρημα των «έξι», λόγω:
 - ▶ Του αγροτικού χαρακτήρα των οικονομιών τους
 - ▶ Της πρόσδεσης της ιρλανδικής οικονομίας με τη βρετανική και της δανέζικης με τη βρετανική, αλλά και με τις άλλες σκανδιναβικές χώρες
 - ▶ Οι αρχικοί δισταγμοί παρακάμφθηκαν όταν η Βρετανία αποφάσισε να υποβάλει αίτηση ένταξης
- ▶ Τον Ιανουάριο του 1973 και οι τρεις χώρες εντάσσονται στην ΕΟΚ

Η μεσογειακή διεύρυνση: Ελλάδα (1981), Ισπανία και Πορτογαλία (1986)

- ▶ Στη δεκαετία του 1950, η ελληνική οικονομία ήταν ακατάλληλη για συμμετοχή στην ΕΚΑΧ ή την ΕΟΚ, καθώς ήταν κυρίως αγροτική.
- ▶ Πολιτικές και Οικονομικές περιστάσεις καθυστέρησαν την ένταξη τόσο της Ισπανίας όσο και της Πορτογαλίας.
- ▶ Πολιτικά αμφότερες ήταν αυταρχικές δικτατορίες έως τα μέσα της δεκαετίας του 1970.
- ▶ Η ύπαρξη δημοκρατικού πολιτικού συστήματος ήταν προαπαιτούμενο ένταξης.

Η ένταξη της Ελλάδας (1981)

- ▶ 8 Ιουνίου 1959: υποβολή αίτησης σύνδεσης με την ΕΟΚ
- ▶ Υποβολή αίτησης σύνδεσης και όχι ένταξης, διότι:
 - ▶ Η Ελλάδα γνώριζε πως οι υστερούσες βιομηχανικές δομές της δεν θα επέτρεπαν την πλήρη και άμεση ένταξή της
 - ▶ Η λύση της σύνδεσης θα της έδινε τη δυνατότητα να αναπτύξει την οικονομία της και, μακροπρόθεσμα, να μπορέσει να ενταχθεί ως πλήρες μέλος στην Κοινότητα
- ▶ 9 Ιουλίου 1961: υπογραφή της Σύνδεσης

Η ένταξη της Ελλάδας (1981)

- 10 Μαΐου 1967: ψήφισμα Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για αναστολή της ισχύος της Συμφωνίας Σύνδεσης
- 22 Αυγούστου 1974: υπόμνημα της Ελλάδας στην Επιτροπή και στην Προεδρία του Συμβουλίου Υπουργών για άμεση επανενεργοποίηση της Συμφωνίας
- 17 Σεπτεμβρίου 1974: απόφαση Συμβουλίου για επαναλειτουργία των οργάνων της Συμφωνίας Σύνδεσης
- 5 Ιουνίου 1975: υποβολή αίτησης από την Ελλάδα για προσχώρηση στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες
- 28 Μαΐου 1979: υπογραφή της Συνθήκης για την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ

Η ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας (1986)

- 1977: υποβολή αιτήσεων ένταξης από τις δύο χώρες
- Φεβρουάριος 1979: έναρξη διαπραγματεύσεων
 - Δυσκολίες που αναδύθηκαν:
 - Ενδεχόμενο μαζικής μετανάστευσης προς το Βορρά
 - Οι επιπτώσεις της ισχυρής ισπανικής γεωργίας για τις άλλες μεσογειακές χώρες
 - Το μέγεθος του ισπανικού αλιευτικού στόλου
 - Η αύξηση της συμμετοχής της Γερμανίας και της Βρετανίας στις γεωργικές δαπάνες
 - Η ύπαρξη ανταγωνιστικών κλάδων στην Ισπανία έναντι των βόρειων χωρών
- Ιούνιος 1985: υπογραφή Συνθηκών Προσχώρησης στην Κοινότητα

Η ένταξη της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας (1995)

- ▶ Φεβρουάριος 1993: έναρξη διαπραγματεύσεων
 - ▶ Λόγοι της επιθυμίας ένταξης:
 - ▶ Η Αυστρία και η Σουηδία μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου είχαν πάψει να έχουν την αρχική τους προσήλωση σε μια στάση διεθνούς ουδετερότητας
 - ▶ Για τη Φινλανδία η κατάρρευση της ΕΣΣΔ τερμάτισε τη γεωγραφική της απομόνωση και την ειδική της σχέση με τη Μόσχα
 - ▶ Οι τρεις χώρες που συμμετείχαν στην ΕΖΕΣ κατανόησαν πως τις συνέφερε περισσότερο να ενταχθούν στην Κοινότητα
- ▶ Μάρτιος 1994: επιτυχής ολοκλήρωση διαπραγματεύσεων
- ▶ Ιανουάριος 1995: ένταξη στην Ε.Ε.

Η ένταξη της Κύπρου και της Μάλτας (2004)

43

- ▶ Ιούλιος 1990: υποβολή αιτήσεων ένταξης
 - ▶ Προβληματισμός από την πλευρά της Κοινότητας λόγω:
 - ▶ Της μικρής έκτασης των δύο χωρών
 - ▶ Του προβλήματος της διχοτόμησης της Κύπρου
 - ▶ Των υφιστάμενων οικονομικών και πολιτικών συνθηκών στη Μάλτα
- ▶ Δεκέμβριος 2002: απόφαση ένταξης Κύπρου στην ΕΕ
- ▶ Μάιος 2004: απόφαση ένταξης Μάλτας στην ΕΕ

Η ένταξη των πρώην σοσιαλιστικών χωρών (2004-2013)

- ▶ Προϋποθέσεις ένταξης
 - ▶ Κριτήρια της Κοπεγχάγης
 - ▶ Ανάγκη ύπαρξης σταθερών πολιτικών θεσμών
 - ▶ Λειτουργία πλαισίου ελεύθερης αγοράς με παράλληλη ικανότητα αντιμετώπισης του έντονου ανταγωνισμού που κυριαρχεί εντός της ΕΕ
 - ▶ Ανάλυση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους, συμπεριλαμβανομένης της αποδοχής των στόχων της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης
 - ▶ Υιοθέτηση του «ευρωπαϊκού κекτημένου»

Η ένταξη των πρώην σοσιαλιστικών χωρών (2004-2013)

- ▶ Γιατί η ΕΕ επιθυμούσε τη διεύρυνση προς τα ανατολικά
 - ▶ Πολιτικοί παράγοντες:
 - ▶ Ανάγκη πλήρους «εκδυτικοποίησης» των ανατολικών περιοχών
 - ▶ Εμφύλιος πόλεμος εντός των κρατών της πρώην ενιαίας Γιουγκοσλαβίας
 - ▶ Κίνδυνος να δημιουργηθούν ανεξέλεγκτες συνθήκες στο εσωτερικό της πρώην ΕΣΣΔ

Η ένταξη των πρώην σοσιαλιστικών χωρών (2004-2013)

46

- Γιατί η ΕΕ επιθυμούσε τη διεύρυνση προς τα ανατολικά
- Οικονομικοί παράγοντες:
 - Το σχετικά χαμηλό εργασιακό κόστος που διέκρινε τις ανατολικές οικονομίες ερχόταν να συνδυαστεί με το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης του γηγενούς πληθυσμού
 - Η γεωγραφική εγγύτητα με τις βιομηχανίες και τις αγορές της Δυτικής Ευρώπης
 - Ορισμένοι τομείς της οικονομίας των ανατολικών χωρών χαρακτηρίζονταν από υπανάπτυξη, με αποτέλεσμα την ανάδειξη πολύ μεγάλων δυνατοτήτων για το ευρωπαϊκό κεφάλαιο
 - Η αύξηση του πληθυσμού της ΕΕ κατά 100 εκατομμύρια κατοίκους που θα συνέβαλλε στην κατακόρυφη αύξηση της εσωτερικής της αγοράς
 - Η Γερμανία είχε πολλά να ωφεληθεί λόγω της γειτνίασής της με τις χώρες αυτές

Η ένταξη των πρώην σοσιαλιστικών χωρών (2004-2013)

- ▶ Η προσχώρηση των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (2004)
 - ▶ Αιτήσεις ένταξης:
 - ▶ Μάρτιος 1994: Ουγγαρία
 - ▶ Απρίλιος 1994: Πολωνία
 - ▶ Ιούνιος 1995: Λετονία
 - ▶ Οκτώβριος 1995: Εσθονία
 - ▶ Νοέμβριος 1995: Λιθουανία
 - ▶ Δεκέμβριος 1995: Βουλγαρία
 - ▶ Ιανουάριος 1996: Τσεχία
 - ▶ Ιούνιος 1996: Σλοβενία

Η ένταξη των πρώην σοσιαλιστικών χωρών (2004-2013)

- ▶ Η προσχώρηση των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (2004)
 - ▶ «Ατζέντα 2000»
 - ▶ Μάρτιος 1998: έναρξη διαπραγματεύσεων με Εσθονία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβενία, Τσεχία
 - ▶ Δεκέμβριος 1999: έγκριση έναρξης διαπραγματεύσεων με Βουλγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Ρουμανία, Σλοβακία
 - ▶ Δεκέμβριος 2002: έγκριση προσχώρησης Τσεχίας, Σλοβακίας, Πολωνίας, Ουγγαρίας, Εσθονίας, Λιθουανίας, Λετονίας και της Σλοβενίας

Η ένταξη των πρώην σοσιαλιστικών χωρών (2004- 2013)

- ▶ Η ένταξη της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας (2007)
 - ▶ 22 Ιουνίου 1995: αίτηση ένταξης από τη Ρουμανία
 - ▶ 14 Δεκεμβρίου 1995: αίτηση ένταξης από τη Βουλγαρία
 - ▶ 25 Απριλίου 2005: αποδοχή των αιτήσεων προσχώρησης

Η ένταξη των πρώην σοσιαλιστικών χωρών (2004- 2013)

- ▶ Η ένταξη της Κροατίας (2013)
 - ▶ Φεβρουάριος 2003: υποβολή αίτησης ένταξης
 - ▶ 18 Ιουνίου 2009: αποχώρηση Κροατίας από τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις λόγω μεθοριακών θεμάτων με τη Σλοβενία
 - ▶ 11 Σεπτεμβρίου 2009: επανέναρξη διαπραγματεύσεων
 - ▶ Ιούνιος 2011: επιτυχές πέρας ενταξιακών συνομιλιών

Η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου

- ▶ Στις 23 Ιουνίου του 2016 οι πολίτες του Ην. Βασιλείου ψήφισαν υπέρ της αποχώρησης από την ΕΕ
- ▶ Το Ην. Βασίλειο ενεργοποιεί στα τέλη Μαρτίου του 2017 το άρθρο 50 για να αποχωρήσει από την ΕΕ.
- ▶ Τον Ιούνιο του 2017 αρχίζουν οι διαπραγματεύσεις για θέματα που αφορούν τα δικαιώματα των πολιτών, τον δημοσιονομικό διακανονισμό, τη βορειοϊρλανδική μεθόριο και άλλα θέματα.
- ▶ Μετά από πολλούς γύρους διαπραγματεύσεων, το Μάρτιο του 2018 επιτεύχθηκε μια μερική συμφωνία
- ▶ Τον Ιανουάριο του 2020 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε τη συμφωνία αποχώρησης.
- ▶ Ήταν η πρώτη αποχώρηση κράτους - μέλους της ΕΕ, που έμεινε με 27 κράτη.

Βιβλιογραφικές αναφορές

52

- ▶ Μαραβέγιας Ν. (2016), Ευρωπαϊκή Ένωση, Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές, εκδόσεις Κριτική, κεφάλαια 1,2
- ▶ Nugent N. (2008), Πολιτική και διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, επιμέλεια Μενδρινού Μ., Εκδόσεις Σαββάλας

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη, σύμφωνα με το Ν. 2121/1993 και τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975)